

ТЕМА 6. МІЖНАРОДНА СИСТЕМА ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.

1. Міжнародні угоди в сфері інтелектуальної власності

Основою міжнародної системи інтелектуальної власності є двадцять одна угода. П'ятнадцять з них регулюють правовідносини у сфері промислової власності та шість – у сфері авторського права.

Найбільш важливими з них є:

- Паризька Конвенція про охорону промислової власності;
- Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків;
- Договір про патентну кооперацію (договір РСТ);
- Лісабонська угода про охорону місць походження та їх міжнародної реєстрації;
- Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів;
- Договір ВОІВ по авторському праву;
- Римська конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм та організацій мовлення тощо.

Адмініструє ці договори Всесвітня організація інтелектуальної власності, яка була заснована у 1967 р. на Дипломатичній конференції у Стокгольмі. У 1974 р. Всесвітня організація інтелектуальної власності отримала статус однієї з 16-ти спеціалізованих організацій ООН. На сьогодні членами ВОІВ є 179 держав, у тому числі і Україна, що приєдналася до 18 угод.

Головними завданнями Всесвітньої організації інтелектуальної власності є:

- поліпшення взаєморозуміння і розвиток співробітництва між державами в інтересах їх взаємної користі на основі поваги до їх суверенітету і рівності;
- заохочення творчої діяльності, сприяння охороні інтелектуальної власності в усьому світі;

- модернізація та підвищення ефективності адміністративної діяльності міжнародних угод, що створені у сфері охорони промислової власності, а також охорона літературних і художніх творів.

Контроль за виконанням Угод здійснюють керівні органи Всесвітньої організації інтелектуальної власності.

Конвенція, що засновує Всесвітню організацію інтелектуальної власності, передбачає наявність чотирьох органів: Генеральної Асамблеї, Конференції, Координаційного комітету і Міжнародного бюро Всесвітньої організації інтелектуальної власності (секретаріату).

Генеральна Асамблея ВОІВ, членами якої є держави-члени Всесвітньої організації інтелектуальної власності за умови, що вони також є членами Асамблеї Паризького і (або) Бернського Союзів, а також Швейцарської Конфедерації - країни місця перебування Всесвітньої організації інтелектуальної власності, є верховним органом Всесвітньої організації інтелектуальної власності. На відміну від Генеральної Асамблеї, у Конференції беруть участь усі держави, що є членами Всесвітньої організації інтелектуальної власності. Членами Координаційного комітету є 72 країни, у тому числі Україна. Координаційний комітет – це виконавчий орган Генеральної Асамблеї і Конференції, що виконує консультативні функції.

Генеральна Асамблея і Конференція скликаються на чергові сесії кожні два роки, Координаційний комітет – щорічно. Виконавчим головою ВОІВ є Генеральний Директор, що обирається Генеральною Асамблеєю на

шестирічний термін. Секретаріат Всесвітньої організації інтелектуальної власності має назву «Міжнародне бюро». Секретаріат знаходиться в Женеві.

Членом Всесвітньої організації інтелектуальної власності може стати будь-яка держава - член Паризького або Бернського Союзів, а також будь-яка інша держава, що задовольняє хоча б одній з умов:

- є членом ООН, будь-якої пов'язаної з ООН спеціалізованої установи або членом МАГАТЕ;

- є стороною статуту Міжнародного суду;
- запрошено Генеральною Асамблеєю Всесвітньої організації інтелектуальної власності стати учасником Конвенції про установу Всесвітньої організації інтелектуальної власності.

Крім системи міжнародних угод, які адмініструє Всесвітня організація інтелектуальної власності, співробітництво країн у сфері інтелектуальної власності здійснюється в межах регіональних організацій, таких як:

- Європейська патентна організація (ЄПО);
- Євразійська патентна організація (ЄАПО);
- Африканська організація інтелектуальної власності (ОАІ);
- Африканська регіональна організація промислової власності (ARIPO).

Всесвітня організація інтелектуальної власності не наполягає на тому,

щоб норми національних законів відповідали нормам міжнародних угод у сфері інтелектуальної власності. Але якщо країна приєдналася до міжнародної угоди, то у правовідносинах з іншими країнами вона повинна керуватися нормами цих угод.

Україна є повноправним членом міжнародного співтовариства та приймає участь у формуванні міжнародної системи правової охорони авторського права та суміжних прав. Відносини між у цій сфері між державами регулюють міжнародні договори, які поділяються на універсальні багатосторонні міжнародні договори, регіональні міжнародні договори та двосторонні міжнародні договори.

Культурні зв'язки та обмін інформацією між народами, які опосередковуються використанням творів науки, літератури та мистецтва, не можливо обмежити державними кордонами. На початковому етапі розвитку співробітництва у сфері охорони авторського права в першій половині XIX сторіччя, щоб забезпечити умови для творчості авторам, держави врегульовували відносини на двосторонньому рівні. Двосторонні міжнародні договори не могли забезпечити універсальний рівень охорони, якого вимагали, зокрема, інтернаціональний книжковий і музичний ринки.

Авторське право стало однією з перших сфер, в якій вдалося ратифікувати міжнародне приватне право шляхом прийняття міжнародного договору – Конвенцію про охорону літературних і художніх творів, яка була підписана у 1886 році. Але конвенція, як і прийнятий у 1889 році південноамериканськими державами в Монтевідео Договір про охорону літературної книжної власності фактично врегульовували міждержавні відносини лише в певному регіоні. Перевага Бернської конвенції гала у тому, що її дія розповсюджувалася на колонії європейських держав. Лише починаючи з другої половині XX сторіччя з прийняттям у 1952 році Всесвітньої конвенції про авторське право, за вимогою часу основну роль в міжнародних відносинах починають відігравати універсальні багатосторонні договори, учасниками яких поступово ставали держави з різних регіонів.

На сьогоднішній день Україна є учасницею всіх основних універсальних багатосторонніх міжнародних договорів, ряду регіональних та двосторонніх міжнародних договорів щодо охорони авторського права та суміжних прав.

Україна як член визнає Загальну декларацію прав людини від 10 грудня 1948 р. та є учасницею Міжнародного пакту про економічні, соціальні, культурні права від 16 грудня 1966 року, в яких серед основних прав людини визнається авторське право на результати інтелектуальної творчої діяльності у галузі науки, літератури і мистецтва.

Визначальними у системі міжнародного співробітництва є універсальні багатосторонні міжнародні договори у сфері авторського права та суміжних прав. Україна є учасницею таких договорів, а саме:

- Конвенції про охорону літературних і художніх творів,
- Всесвітньої конвенції про авторське право,
- Міжнародної конвенції про охорону прав виконавців, виробників фонограм та організацій мовлення,
- Конвенції про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їх фонограм,

- Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право,
- Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності виконання і фонограми.

На регіональному рівні Україна є учасницею Угоди про співробітництво в галузі охорони авторського права 1993 року та про співробітництво про припиненню правопорушень у сфері інтелектуальної власності 1998 року, укладених в рамках співдружності Незалежних Держав. В 1994 році Україна уклала угоду про Партнерство та Співробітництво з Європейським Союзом, окрема стаття якої присвячена питанням співробітництва у сфері інтелектуальної власності, зокрема авторського права та суміжних прав.

Україною укладено ряд договорів на двосторонньому рівні зокрема, Угоду між Кабінетом Міністрів України та Урядом Азербайджанської Республіки про співробітництво у сфері охорони авторського права та суміжних прав.

Відповідно до цих міжнародних договорів Україна бере активну участь у роботі міжнародних організацій, які відповідають за співробітництво

Норми вищезазначених спеціальних міжнародних договорів, які встановлюють мінімальні рівні охорони авторського права включено до національного законодавства України, тому охорона цих прав в Україні

узгоджується з тим рівнем, який спостерігається у більшості розвинутих держав світу.

Крім вказаних, на сьогодні діє ще кілька міжнародних договорів у сфері авторського права та суміжних прав, питання приєднання до яких для України залишається відкритим, зокрема це Конвенція про розповсюдження несучих програм сигналів, що передаються з супутників підписана, в Брюсселі у 1974 році (Конвенція про супутники), та Конвенція про уникнення подвійного оподаткування авторської винагороди, підписана в Мадриді у 1979 році.